

Diskrimi

■ ■ ■ Det er påvist gang på gang: Når menn og kvinner får lik tilgang til et gode som tidligere var forbeholdt menn, blir det oppfattet som om kvinnene har fått langt mer enn halvparten.

KULTUR
TORIL
MOI

MIT (Massachusetts Institute of Technology) er et av USAs beste universiteter. I 1994 var bare 15 av 197 fast vitenskapelige ansatte i naturvitenskapelige fag kvinner (åtte prosent). De kvinnene som var der, følte seg dessuten dårlig behandlet. Da de klaget til dekanus, reagerte han raskt og sterkt. Han nedsatte en komité som fastslo at MIT drev med kjønnsdiskriminering i stor stil. Kvinner fikk mindre lønn, mindre laboratorie plass, dårligere undervisningsforhold og ble marginalisert ved søknader om penger og veiledning av doktorgradsstudenter.

MIT gjennomførte umiddelbart store reformer. I 2004 fikk universitetet kvinnelig president. I dag er kvinneandelen i naturvitenskap kommet opp i 19 prosent, og MIT er blitt den rene mønsterinstitusjonen når det gjelder likestilling.

I 1999 gikk MIT ut med en rapport om forholdene for kvinner ved universitetet og innrømte at universitetet hadde diskriminert, samtidig som det la frem en oversikt over alle tiltakene det hadde gjennomført for å forbedre seg. Dette skaffet MIT veldig god presseomtale. Den hardtslående dekanen fra 1994, Robert J. Birgenau, er nå kansler ved Berkeley.

Den 20. mars la MIT frem en ny rapport om forholdene for kvinner i naturvitenskap og ingeniørfag. Den slår fast at MIT har gjort enorme fremskritt. Konklusjonen er likevel at «det er ennå et stykke igjen».

I 1999 og 2002 handlet det stort sett om målbare og tydelige forskjeller. Det finnes fremdeles eksplisitte og konkrete former for diskriminering ved MIT, særlig når det gjelder morsrollen. Men det virkelig interessante ved den nye rapporten er at den viser hva som skjer når åpenbart diskriminerende forhold forsvinner. Langt de fleste problemene for kvinner ved MIT i dag har med mer eller mindre ubevisste holdninger og fordommer å gjøre. I den forstand er forholdene ved MIT et miniatyrbilde av et svært likestilt samfunn, som for eksempel Norge.

MITs anstrengelser for å ansette flere kvinner i vitenskapelige stillinger har ført til at mange nyansatte kvinner sier at

” Uansett hvor mange dårlige filmer som lages av menn, er det aldri noen som sier at dette beviser at menn ikke fortjener å få lage film

de føler seg uglesett av menn som tror de har fått jobben «bare fordi de er kvinner». Kvinneprosenten ved MIT er under 20 prosent. Mange av de kvinnene som er der, har vunnet alle slags høythengende utmerkelser. Likevel oppfattes det altså som om kvinner har fått urettmessige fordeler.

Dette er ingen nyhet for feminister. Det er påvist gang på gang at når menn og kvinner får lik tilgang til et gode som tidligere var forbeholdt menn, blir det oppfattet som om kvinnene har fått langt mer enn halvparten.

MITs administrasjon svarer at den bare ansetter usedvanlig kvalifiserte personer, og at alt den har gjort er å forsøke å eliminere fordommer og partiskhet i ansettelses-

neringens logikk

■ **KJØNN PÅ PLAKATEN.** Samuel Frøler og Ellen Dorrit Petersen spiller Jon og Kathrine i «Pax». Filmen ville neppe satt i gang en kjønnsdebatt om den var laget av en mann. Foto: Grete Bro

prosessen. Den påpeker at til og med anbefalingsbrev, som er så viktige i USA, er langt fra kjønnsnøytrale. Anbefalene skriver nesten alltid mer om en kvinnes personlighet og samarbeidsevner enn om hennes forskning, mens det omvendte er tilfelle for menn.

Verden utenfor MIT har ikke forbedret seg. Kvinner får færre konsulentoppdrag, og færre invitasjoner til å forelese ved internasjonale konferanser. I ett tilfelle inviterte en konferanse i Europa den mannlige assistenten til den kvinnelige laboratoriesjefen til å forelese om nyvinninger ved laboratoriet hennes.

Kvinnene ved MIT blir også utsatt for stereotype forventninger. De har ikke rett til å være like eksentriske, eller like vanskelige som menn. Studenter forventer at kvinnelige forskere skal være mer

omgjengelige og bruke mer tid på veiledning enn menn i samme jobb.

Problemet er at det er vanskelig å forandre ubevisste holdninger. Hvor ofte har ikke kvinnelige studenter opplevd at når de sier noe på et seminar, nikker den mannlige seminarlederen distré, mens når en mannlige student sier det samme noen minutter senere, synes seminarlederen at poenget er fabelaktig interessant. Seminar-

lederen har sikkert ikke tenkt seg muligheten av at han faktisk oppfører seg sexistisk. Han la rett og slett ikke merke til hva kvinnen sa. Men dermed underkjente han henne som intellektuell, mens han oppmuntret mannen. Og hvorfor gjorde han det? Ikke nødvendigvis fordi han har en eksplisitt sexistisk agenda. Han tror kanskje at han bare reagerte på innholdet i det som ble sagt. Men forskning viser at

vi tillegger kvinnestemmer mindre autoritet enn mannsstemmer.

MIT-rapporten viser at når en kvinne snakker med autoritet, oppfattes hun som aggressiv. Det samme gjelder ikke for menn. Forskning har vist at når en jobbsøknad utstyres med kvinnenavn, vurderes den som dårligere enn samme søknad utstyrt med mansnavn. Vi får aldri genuin likestilling så lenge kvinners ord ikke blir tatt like alvorlig som menns.

I Norge er det også slik at kvinner som jobber i relativt prestisjefylte yrker lett kan få høre at de aldri ville ha fått jobben om de ikke var blitt kvotert inn. De har dessuten ikke rett til å mislykkes. Når en kvinne gjør det dårlig, brukes det som bevis på at kvinner generelt ikke kan klare seg innenfor bransjen, noe som igjen beviser at menn naturligvis er kvinner overlegne.

Slike argumenter gjør den enkelte til representant for hele gruppen. Denne logikken brukes alltid mot representanter for en diskriminert gruppe, aldri mot den dominerende gruppen. Debatten omkring filmen «Pax» er et godt eksempel. Jeg har ikke sett Annette Sjursens film, men jeg tror gjerne at den er så dårlig som kritikerne hevder.

Problemet her er at en filmfiasko gjøres til et spørsmål om kjønn på en måte som aldri skjer når en mann lager en elendig film. Uansett hvor mange dårlige filmer som lages av menn, er det aldri noen som sier at dette beviser at menn ikke fortjener å få lage film.

I USA er denne logikken beryktet, fordi den har blitt brukt så ofte i spørsmål om rase. Det forhindrer ikke at den går igjen i debatter om kvinner. Vi bør ikke la den få herje fritt i Norge.

Toril Moi er professor i litteratur ved Duke University. www.torilmoi.com

KULTUR OG MEDIER

DNlørdag

TORIL MOI

Professor i litteratur ved Duke University i Durham, USA

SUNE NORDGREN

Kurator og prosjektleder

JOSTEIN GRIPSRUD

Professor i medievitenskap ved Universitetet i Bergen

ØYVØR DALAN VIK

Filmmanmelder i Dagens Næringsliv

ERLING DOKK HOLM

Arbeider ved Markedshøyskolen og Arkitektur- og designhøyskolen i Oslo